

**HORSENS-  
HAMMER  
ÅRBOG  
1992**

# Silkeskrædderen i Hammer Bakker

Anker Engqvist, der tidligere har skrevet her i Horsens-Hammer Årbog, har overladt os en familiebeskrivelse. Herfra har vi plukket nogle afsnit om hans oldefar: "Silkeskrædderen i Hammer Bakker". Vi bringer herunder og på de følgende sider disse afsnit. Oldefaderens fulde navn er Niels Christian Larsen, og han er født i 1826.

Silkeskrædderens datter Karoline Dorthea Nielsdatter, kaldet Line, blev gift med en tømrer Anton Nielsen. Line og Anton havde to børn Niels Kristian Nielsen og Karl Marinus Nielsen. Den ældste søn blev en kendt snedkermester i Langholt (Snedker-Niels), der blev far til Anker Engqvist, der er forfatter til den beretning om silkeskrædderen, som vi her bringer. Karl er den "Gartner-Karl", som vi kender bl.a. fra de mange af hans tegninger, vi i årenes løb har bragt her i årbogen.

Hst.

## Niels Christian Larsen bliver skrædder og møder Grethe.

Niels Christian Larsen var ikke "den store stærke dreng", så han blev sat i lære hos en skrædder i Vester Hassing, så snart han var konfirmeret. Da han var udlært begyndte han at virke som selvstændig i egnen omkring Vester Hassing og Horsens-Hammer på gårdene, hvor der skulle syes tøj til mandfolkene. Det har været omkring 1849, at han så købte sig en symaskine. Vist nok den første der fandtes i Vendsyssel. Den symaskine kunne han jo ikke bære med sig fra sted til sted. Og da den tillige skulle have maskinspundet tråd, og Skrædder-Niels forlangte silketråd til at sy knaphuller med, så måtte gårdmanden jo først hente Skrædder og hans maskine og så tillige have bud til Nørresundby for at hente tråd og silke, før Skrædder-Niels kunne komme i gang med syningen. Dette var jo noget man ikke var vant til, og indebar selvfølgelig, at skrædderen fik et øgenavn, nemlig at man efterhånden kaldte ham "Silkeskrædderen". Dette navn fulgte ham også, da han giftede sig og flyttede til først Aistrup, senere til Hammer Bakker. Men derom senere.

Som nævnt syede han på gårdene, hvor han jo også boede, mens han arbejdede. Hvis der var flere mandfolk på gården f.eks. manden og et par sønner, så samlede man ordrerne sammen, så alle kunne få tøj samtidig. Arbejdet på en gård kunne derfor godt vare flere uger. Skrædderen sad mest i stuehuset, når han arbejdede. Langbordet i folkestuen var jo et godt sted, både til at sidde med sytøjet og at "skære" tøjet til, så han kom også til at kende pigerne på gårdene, og en af pigerne i "Bjerregård" i Stae fandt sammen med ham. Så år 1857 ved juletid da han besøgte hende i hendes hjem i Vester Hassing, fortalte hun, de ventede et barn. Ane Margrethe Christensdatter, som pigen hed, var datter af en husmand Chresten Ovesen og hustru Karen Bertelsdatter. Ane Margrethe blev til daglig kaldt Grethe.

Den 1. august 1858 fødtes der så et pigebarn i huseet hos Chresten Ovesen i Vester Hassing. Skrædderen fik besked om begivenheden, og som den retsindige mand han var, gik han til præsten i Vester Hassing for at melde barnefødslen. Præsten tog mod meldingen med de ord: "Kunne I ikke have giftet Jer, før noget sådant skulle ske? Du er jo da en voksen mand, Niels Larsen!" (Niels var 32 år og Grethe var 28 år). Niels svarede ikke noget særligt på tiltalen, tog den til sig men ikke som en god formaning, snarere som en irettesættelse, så da barnet skulle døbes, gik han til præsten i Hammer, hvor han også kom som skrædder og spurgte om præsten ville døbe et barn, der var født udenfor ægteskab, og i et andet sogn. Jo, det ville præsten da godt. "Så kommer vi på

søndag”, sagde Niels. Så gik de og fadderne fra Vester Hassing til Hammer kirke for at få pigen døbt. Hun fik navn efter Niels’ søster, som var død efter et fald fra loftet. Grethes og Niels’ barn kom til at hedde: Karoline Dorthea Nielsdatter. Hun blev min bedstemor, da hun blev voksen.

#### Silkeskrædderen og Grethe bliver gift

Vi skal nu følge Niels Christian-Silkeskrædderen videre i hans færden. 1865, da hans og Grethes pige Karoline Dorthe var 7 år, blev der bryllup for Niels og Grethe. De flyttede ved den tid ind i et hus på Ajstrup hede. Karoline havde, i de 7 år der var gået, været i familiepleje i et husmandssted i Kinnerup, hvor manden var både snedker og landmand. Han blev kaldt for “Snedker-Jens” og konen for “Snedker-Martine”. Dem har jeg selv kendt som dreng. “Silkeskrædderen” syede nu på bestilling for folk, men dels var det jo et afsides sted at bo, som forretningsmand og dels var græsset på marken ikke til føde, fordi det var forgiftet af svovl fra mosejorden, hvor det groede, så deres ko døde af denne forgiftning. Så solgte de ejendommen, men beholdt noget af mosen, og selv om det var højmose og tørvene ikke var ret gode, gravede man alligevel tørv der indtil 2. verdenskrig. Mens de boede i Ajstrup fik de en pige mere, men hun fik tuberkulose (engelsk syge), som man kaldte det, og blev kun 6 år, inden hun døde. (Her kan fortælles, at Karoline sørgede så meget over at hendes lillesøster døde, at hun selv ønskede at dø, så forældrene var bange for, at de også skulle miste hende. Sorgen forsvandt aldrig helt. På sine gamle dage kunne hun fortælle mig om sin sorg, som stadig kunne brænde i hende).

#### Silkeskrædderen og Grethe køber hus i Hammer Bakker

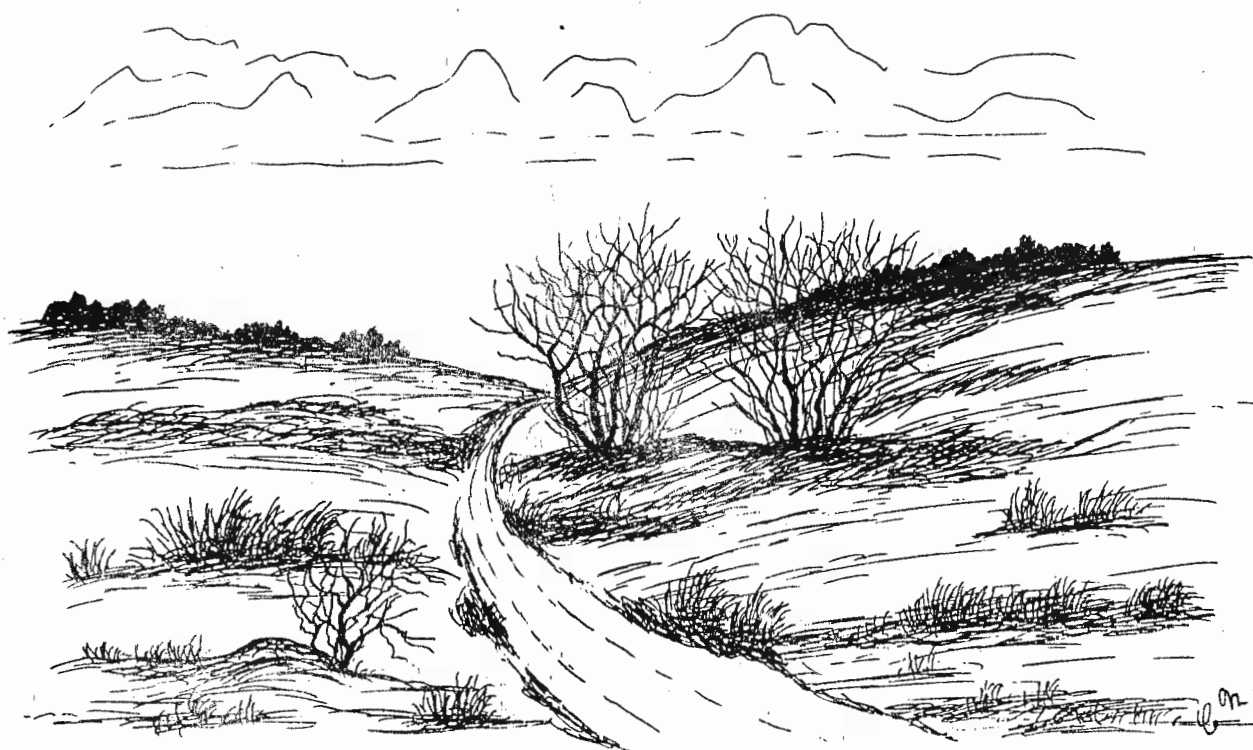
De købte så et hus i Hammer Bakker. Det lå lige i krydset, hvor Hammer Kirkevej krydser Vodskov-Grindsted-vejen. Huset havde været handlet nogle gange før, og som det var skik, havde også de tidligere beboere haft “øgenavne”. Een havde fået navnet “Lorte-Andreas” udtales: Luetandrejes. Den, der derefter havde boet i huset, blev kaldt “Pott-Kristian”. Når skolebørnene, som passerede huset, der jo lå lige ved vejen, skulle gøre sig bemærket, råbte de hen imod huset: “Æ der luet i potten!”. Denne udtalelse blev jo ikke modtaget med glæde, og kunne børnene så få folkene til at reagere på tilråbet, var de jo ellevilde. Nu var jo så Skrædderen flyttet ind i huset, og en dag i sommeren, hvor han havde lukket vinduet op for frisk luft, kom skolebørnene forbi. De var så frimodige, at de gik helt hen til vinduet og spurgte som sædvanlig: “Æ der luet i potten?”. Men skrædderen var hurtig. Han råbte tilbage: “Nej, no æ døj kommen å!”. Så var der ikke noget ved at råbe til dette hus mere.

Vi er nu nået til omkring 1870 og skrædderiet bliver mere et hjemmearbejde. Karoline nu kaldet Line, er 12 år og går i skole. Hun læser for sin mor af “Ugens Nyheder”. Et ugeblad, som de abonnerer på. Hendes mor kan ikke se at læse. Hun er delvis blind af “grå stær”. Hun havde ikke lært at læse i skolen af samme grund. Hun havde gennem tiden, når hun slet intet kunne se, gået hen til præsten, for at få hjælp. Han stødte så noget sukker, som han blæste ind i hendes øjne. Det kunne godt løse hinden på øjnene en tid, men det var jo frygtelig barbarisk at gøre det, men hun havde da levet med dette handicap. Hun var ferm i køkkenet, og tit blev hun kaldt ud til gårde, hvor der skulle være gilde. Der lavede hun maden til gæsterne, og fik ros for det. Da Line var konfirmeret, måtte hun hjælpe sin far med at sy og hun blev helt udlært som Kåelskrædder, så hun kunne hele håndværket. Det kom dem til gode siden.

Skrædderen og familie var kirkefolk. De gik til Hammer kirke til alle gudstjenesterne og var jo godt kendt med præsten i Hammer. En søndag, da præsten havde været i Horsens for at holde gudstjeneste i annekskirken, Horsens kirke, holdt han vognen an udenfor Skrædderens hus. Der blev jo lidt bestyrtelse: "Hvad vil præsten os i dag?". Skrædderen gik ud til vognen og hilste lidt betuttet: "Velkommen pastor Krarup, hvad skyldes Deres besøg?". Præsten fremførte sit ærinde: "Jo, skrædder Larsen, jeg har hørt, at mormonerne vil holde nogle vækkelsesmøder ovre i Vodskov. Det er jeg ked af. Derfor vil jeg gerne, om De vil følge med mig der over, for at gå imod denne falske lære. Vi skulle jo ikke gerne have mormoner så tæt på os.". Det ville skræddere godt være med til. Hvordan det forløb kender vi ikke, men der kom da ikke mormoner til at præge Vodskov, så vidt vides.

Niels Kristian Larsen blev ikke nogen gammel mand. Han døde den 18. august 1878 kun 52 år gammel også af tuberkulose. Han er begravet som den første i et gravsted på kirkegården ved Hammer kirke nordøst for kirken. I vore dage ligger der en tavle på graven, hvorpå hans og ni andres navne er indhugget. Der ligger nemlig ti fra samme familie i det gravsted. Den sidste, der blev begravet der, var Gartner-Karl, nøjagtig 100 år efter sin bedstefar, nemlig 1978.

Anker Engqvist



Karl Nielsen-tegning fra Hammer Bakker  
(Bøgetræer ved Myren)

# “Aften i Bakkerne”

De fleste Horsens-Hammer-boere kender Thomas Olesen Løkkens roman “Sagfører Sigerslet”. Alt efter temperament og indstilling kan man kalde den for en nøgleroman, et smædeskrift eller blot en spændende bog.

Et sted i bogen er skildret et kaffeselskab hos sagfører Sigerslet. Til stede følgende fra bogens personkreds: gårdejer Andersen og frue, lærer Vittrup og frue, fru Dige, sagfører Sigerslet og digteren Voldborg, om hvem man får at vide, at han midlertidig bor i et af sagfører Sigerslets huse medens han gør en bog færdig. Under kaffeselskabet læser digteren sit digt “Aften i Bakkerne” op for de tilstedeværende. Digtet fortæller på udmærket vis om de gamle folk i Hammer Bakker, som jo i bogen bliver kaldt Bjarum Bakker eller Bjerge.

Digteren Voldborg er formodentlig tegnet over digteren Skjoldborg, som netop ifølge Hedins bog om Hammer Bakker (side 265) i sommeren 1906 boede i en af sagfører Olesens erhvervede ejendomme, nemlig gården “Himmelbostedet”, der lå lidt vest for Vodskov kirke på sydsiden af Tingvejen lige ud for Bodil Hjorths Vej. Her boede Skjoldborg et halvt års tid, medens han var ved at gøre romanen “Sara” færdig. Gårdens sidste ejer før sagføreren var Jørgen Himmelbo, der iøvrigt er bedstefar til vor forenings nuværende formand: Knud E. Larsen.

Liselundkoret synger “Aften i Bakkerne” på melodien “Jens Vejmand”. Man kan også benytte “På Sjølundts fagre sletter” og måske andre melodier.

Hst.

Det lange Vinterøde med Sne og Sjap og Slud  
har lukket Bjarum Bjerge, kun sjældent gaar der Bud  
til Slettelandets Verden, thi Lyng og vejløs Sti  
er som et bundløst Ælte, ej til at færdes i.

I Dalene derinde, der bor man spredt og glemt,  
bag Vinterdagens Skumring er Hus og Hytte gemt.  
Dog Nattens dybe Mørke, er det end tungt og sort,  
for Morgengryets Dæmring paany maa vige bort.

Der linder Bakkemanden forsigtig paa sin Dør,  
og lister ud til Gavlen, hvor Skrænten er lidt tør.  
Og Bakkekonen skutter den morgenvarme Krop,  
og tænder hurtig Ilden paa Gruens Stene op.

Den korte Dag forsvinder, og Mørket falder ind,  
og Ensomheden synger sin Sang i Aftenens Vind.  
Den lange, lange Aften med Stilhed fjern og nær,  
kun Blæstens sus og knirken i Skræntens gamle Trær.

Da henter Manden Lygten paa Bjælkens rustne Søm  
og tænder Lys og kalder, hans Stemme er saa øm:  
Kom, Mor, vi gaar et Ærind til Hans i Højbohus!  
men tag et Klæde paa dig for Sne og Nattegus!

Saa gaar de gennem Lyngen ad Skrænt og kroget Sti.  
Han træder Spor i Sneen, som hun skal træde i.  
Der skinner Højbolysset, nu er det let at se.  
Et lille muntert Øje, der blinker ud i Sne.

Saa kommer Hans og hilser, den snakkegæve Mand.  
 Og Højbstine byder dem straks til Sæde an.  
 Af Varme strømmer Stuen, og Lampens milde Lys  
 er som en venlig Stemme: Velkommen her til Bys!

Der sidder Skrædder Volle og Jølbo Karens Mand  
 og Tudse Hans og Støv Smej og Mørk fra Grindsted Land.  
 Og Aalborg Anes Latter fra Ovnens lune Krog,  
 hvor Børneflokket tumler og har sit eget Sprog.

Nu lyder Skæmt og Tale, thi her er lunt og godt.  
 Ej er det høje Sale, langt mindre noget Slot.  
 Kun Højbomandens Hytte en sludfuld Aftenstund.  
 Men her er du velkommen af Hjertets dybe Grund.

Da stiger gamle Dage af Fortids Gemme op.  
 Mørk med den tunge Stemme, han retter paa sin Krop.  
 Han slaar en Klo i Haaret og harker Halsen fri.  
 Han ved om Attrupgaarden fra rigtig gammel Tid.

Der boede en Ridder, han var saa grum og harm.  
 Han røvede en Jomfru alt med sin stærke Arm.  
 Hun kasted sig i Graven, der hegnede hans Gaard.  
 Nu maa hans Genfærd vandre i Tusind lange Aar.

Da gyser Skrædder Volle og Jølbo Karens Mand,  
 og Tudse Hans og Støv Smej og gamle Peder Sand.  
 Og Aalborg Anes Latter fra Ovnens lune Krog,  
 den tier for at lytte til det fra Skæbnens Bog.

Saa taler de om Manden, som ejede en Gaard,  
 hvor Brømlandssøen ligger, han var saa streng og haard.  
 Da sank hans Gaard i Dybet med Ko og Hund og Hest.  
 Hans gridske Sjæl blev manet i Jorden af en Præst.

Og Aalborg Ane synger en Sang om Kærlighed.  
 Det dejligste at møde, som en Skønjomfru ved.  
 Og Højbo Hans fortæller om Røverdalen Folk,  
 der standser Nattens Vogne med Skrig og skarpen Dolk.

Den øde Aften skrider med Slud og bitter Blæst.  
 Ved Møgelbjerget vandrer den hovedløse Hest.  
 Paa Vestbjerghøjen tænder den bitte Mand et Lys.  
 Mens dybe Dale skælver i Vinternattens Gys.

Men Højbomandens Stue med Frøden er i Pagt.  
 Hvor Arnens Lue brænder, har Mørket ingen Magt.  
 Lad Trold og Ræv og Røver i Natten flakke om.  
 Den, som vil fredlyst fare, i Stuen gerne kom.

Saa skrider Natten under, og Blæsten gaar til ro.  
 Men Bakkefolket bier, til Klokkeren hun er to.  
 Da sover Trold og Genfærd, og man kan vandre hjem,  
 mens Nyets Maane stiger bag Bakkekammen frem.

Thomas Olesen Løkken

# “Bajerhuset” og andre stednavne

Nu afdøde skoleinspektør Aage Th. Larsen, Langholt, skrev i 1984 et par små artikler om “Bajerhuset” og “Vore lokale stednavne”.

“Bajerhuset” fortæller historien om et hus, der var engang, men som ikke er mere, men som alligevel lever videre som stednavn. Man kan således fortsat tage ud til “Bajerhuset”, selv om det ikke længere eksisterer.

Artiklen om “Vore lokale stednavne” centrerer sig omkring Langholt.

Hst.

## “Bajerhuset”

Ingen anden lokalitet i landet bærer dette navn. Fortid - nu er der på stedet hverken bajere eller hus.

Det nedrevne hus lå lige til højre, hvor Vestvej munder ud i hovedvejen - med østgavlen op mod diget. Vel det yderste punkt af Horsens sogn. Et ret langt bindingsværkshus med stråtag. I vestgavlen var en lem, der kunne slås ned til vandret plan, hvor varerne kunne serveres - små forfriskninger, øl, kaffe og “blødt brød”. Et meget brugt “bedested” for landevejens mange fragtkuske og andre vejfarende.

Der var fritstående krybber, hvor hestene kunne få foder og vand. Var man kommet nordfra, var den dengang ret stejle “Brødbakke” lige passeret, så måske har kusken råbt brød, for at hestene skulle føle sig opmuntret.

Bajerhusets storhedstid var omkring århundredskiftet - næsten helt op til 1920. Når vi fra mit hjem kørte turen til Aalborg, kom vi til landevejen ved 28 km-stenen nord for Dannerhøj. Så gik det i småtrav de 28 km til byen og senere tilbage igen - en streng tur for et par heste på skærvevej. Men ofte så vi fragtmænd fra Sæby. For dem var turen endnu længere, og da var Bajerhuset et godt sted at raste.

Bajerhuset beboedes af en stor myndig kone, der selvfølgelig hed Bajer-Maren. Hendes mand hed Kristian og datteren Mine. Da man i 1896 oprettede brugsforening, åbnedes den i Bajerhuset med Maren som uddeler. Efter nogle år flyttedes forretningen til byen i det hus, som ligger på hjørnet af Gravsholtvej - først på venstre hjørne, hvor malermester N.A. Vineke residerer, siden på højre hjørne, hvor John Hein bor.

Bajerhuset - stednavnet var så kendt, at Smeds rutebiler havde det på deres klippebilletter, før NT blev “opfundet”.

Sidst var Bajerhuset beboet af nogle folk, der - som man siger - var anderledes, og det hele forfaldt. Det eneste, jeg husker, er en stendynge ved diget op mod sportspladsens læbælte.

Hvad kørte mon alle de mange fragtkuske så med? Den største post var nok hele foderkager fra Aalborg havn. Kagerne knustes oftest hos de lokale købmænd. Det var bygningsartikler som tømmer og teglsten, alt muligt stykgods, dyr til de to slagterier, og ikke mindst laster af kød og grøntsager til torvedagene i Nørresundby.

Jeg har set syngende kuske - frysende kuske - sovende kuske. De kæmpestore heste kunne let selv dirigere turen. Biler var der meget få af.

Nu er kun navnet tilbage, og det er så ukendt, at jeg fornylig hørte det udtalt: Vajerhuset!

Stedet er som et ar i landskabet, ligesom utallige andre lokaliteter, der er forsvundet.

#### "Vore lokale stednavne"

Vi ved vel, at Langholt er en af Danmarks ældste byer. Jeg får mig ofte en fiktiv sludder med min førbo. Han var her for henved 10.000 år siden og byggede sig en rimelig hytte. Jeg har stumper af den og skår af hans kogekar. Han har også haft øje for denne lune bakkens skønhed, læ fra nord og sol fra syd mange af døgnets timer. Fjord og jagtmarker ved bakkens fod, der hvor der nu er idrætsplads og fugtige marker. Da de gamle fik husdyr, fæstnedes disses navne til ryddede stykker i skoven.

Først selvfølgelig navnet Horsens (Hestenæsset). Men også Kidholm, marken syd for Mølgaard. Koholm nord for Gravsholt kaninfarm, nu skrives det fejlagtigt Kogholm.

Mange navne minder os om, at egnen har været skovklædt med mange fugle. Når jeg går ad Bragenholtvej, tænker jeg mig tilbage, da der var bregner i kæmpestore, måske beboet af dinosaurer. Vi har haft mange varmeperioder i den forhistoriske tid, ja, helt til bronzealderen, hvor man ikke behøvede at være klædt på. Pinds-kær, navnet på vor nordligste mose ude ved Hedegårdene, udtrykker, at mosejorden var vanskelig at forme til tørv modsat Godtland mose, hvor der ikke var mange grenrester i moselaget. Tveden hentyder til en smal eng mellem to skove, nabo næsten med Øksenholt og Egholt, og det våde strøg Hulkjær. Endvidere Tran(e)holm og Ravnskov.

Hvor vi har den tyske glose "holz" fra i stedet for skov, aner jeg ikke, men det kunne måske være begrundet i, at hele Centraleuropa var et sammenhængende skov område. Endelsen findes i utallige stednavne landet over. Blot man dog ville lade være med at fordanske ordet ved at stave det med d som verbet "holdt".

Utallige gange er jeg blevet spurgt om navnet Skanderborg, hvor der ligger fire dejlige smågårde. Men en pseudoagtig forklaring vil sige, at godsejer Ahlmann, da han i 1840 overtog hovedgården, dekreterede, at når der var et Horsens, skulle der også være et Skanderborg. Før i tiden kaldtes egnen Kål-nåde - hentydende til, at jorden var af sandet kvalitet.

Navne som Foldstedgård og Stokbro viser afhængigheden af herregården, som jo ejede arealerne. Man lavede en bro af stammer og byggede en fold til ungkreaturer. Andre navne er vanskeligere at



forklare. Gården Sjældenglad lyder temmelig bedrøveligt, men er lige modsat. Ordet "sjælden" bruges ofte i betydningen "meget". Mon vi ikke alle kender vendingen: "Det er sjældent godt vejr i dag".

For mig vækker det en nostalgisk følelse, når jeg udtaler ordene Hedegårdene eller Lyngdrup (rup = ryddet område i skoven - på Sjælland = rød) - især hvis jeg udtaler første stavelse med tryk. Tænk en lyngflade med millioner af blomster! Der er også minder om tiden, da vi kun havde to kirker her. Ved Kirkebrohuset var bygget en solid bro, for at "vor far" kunne komme sikkert fra hovedkirken til Horsens kirke. Det lave stykke var ofte om vinteren vanskeligt at passere for oversvømmelse. Smukke navne som Rønhøj burde være bevaret som gadenavn, hvilket ikke kunne bevilges. Det tørre areal til venstre for Gravsholtvej bærer det ejendommelige navn Staldmie. Ser man efter i den store ordbog, udlægges ordet til at være et udyrket stykke jord, som blev brugt som møddingsplads for byens heste. Enhver landmand ved, at man siger om hesten, at den staller, når den forretter sin nødtørft.

Dannelsen af storkommuner har gjort mange gårdsnavne uforståelige. Førhen var der mange gårde med navnet Skelgård. Det var altid en gård, der grænsede mod et sogneskel. Mon vi er klar over, at gården Striben har fået dette navn, fordi dette store jordstykke som en stribe af V.Hassing sogn skyder sig ind mellem Ø.Hassing og Horsens sogn. I vore dage regner man ikke meget med sognegrænser. Flere veje har navn efter deres brug, tænk på Høvejen og Plovhusene.

Vores Drøvt skulle i gamle dage være 16 favne bred, altså 32 m. Hedegårdene drev deres stude ud til fjordengene, som kaldtes blødingene, man hentede også fjordtang til markerne. Allerede da kendte man til at dyrke biodynamisk. Det holdt sig helt op til vort århundrede. Jeg talte for få år siden med en olding i Middelfart, som gødede sine kartofler med tang.

Smukt at benytte fortidens eller dagligdagens navne som gadenavne. Ikke disse påklistrede tilfældigheder. Ja, i storbyer endda numre. Navne på gårde og huse er borte. Og navne på mennesker og stillinger er ved at glide ud. Måske kan vi opleve, at en adresse kun indeholder tre eller fire numre: personnummer, gadenummer, husnummer og bynummer. Men så tror jeg, verden bliver kedelig. Tænk at få et brev med påskrift : Kære 7 9 13.

Aage Th. Larsen

# Vodskov-valsens

Teksten til Vodskov-valsens er skrevet af Krista Dahl Jensen. Fru Dahl Jensen er født i "Søhuset" i Hammer Bakker. Hendes barndomshjem brændte, da hun var 10 år. Familien flyttede derefter til Vodskov, hvor fru Dahl Jensen siden har boet. Hun har i årenes løb skrevet et stort antal lejlighedssange. Og så har hun ellers i sine pensionistår haft travlt med at tage HF-eksamen. Hun har nået det meste og mangler nu kun fire fag.

Vodskov-valsens så dagens lys i 1991, hvor den hurtigt kom på repertoiret i Liselundkoret, som fru Dahl Jensen iøvrigt er medlem af.

Melodien er skrevet af Jens Anker Sørensen, der i en årrække har boet - og stadig bor her - i Vodskov. Han er medlem af Liselund-orkestret. Noderne er aftrykt på næste side.

Hst.

Kender du ej Vodskov? Hør så her engang:  
Vi vor by vil prise i denne lille sang.  
Dens beliggenhed den bedste er på jord.  
Trygt ved Hammer Bakkers Fod den frodigt gror.  
Og på sin Bakketop vor smukke Kirke den står,  
den bringer bud til alle, hver gang klokkerne slår.

Hovedgaden med butikker gi'r trafik,  
biler og cyklister sig snor med vågent blik,  
hvis lidt "klemt" vi bliver, smiler vi fordi:  
Vodskov nemlig er: EN BY I HARMONI.  
Og vil vi stresse af med lækker mad og lidt ro,  
det nemt sig lader gøre på vor hyg'lige Kro.

Nostalgi du også finder i vor By,  
Vodskov Gamle Mølle står endnu så "kry",  
minde om, at folk fra Horsens Hammer Sogn  
glad til Mølle kom med korn på Hestevogn,  
og det Idyl og Samhør over Vodskov ku' gi',  
for dengang - som i dag - var BYEN I HARMONI!

Se ud over Rærup på en Sommerda',  
Solglimt over Fjorden gør sindet lyst og gla'.  
Enten du er tyve - fyrre eller tres.  
bli'r du lukket ind i Vodskovs glade kreds.  
Om du er "ægte indfødt" eller tilflytter, vil  
du føle stille glæde ved: Du her hører til!

Selv om rundt i verden meget kønt vi så,  
når vi rejste ud, vi dette fast kan slå:  
Meget smukt de har i både Øst og Vest,  
men for os er vores egen By nu bedst.  
Derfor skal vi for alvor altid øve os i,  
at Vodskov kan forblive: BYEN I HARMONI!

Krista Dahl Jensen

The image shows six staves of musical notation in 3/4 time. The notation includes various note values such as quarter notes, eighth notes, and sixteenth notes, along with rests and slurs. The first staff begins with a treble clef and a 3/4 time signature. The music is written in a single melodic line across the six staves.

- Handel
- Håndværk
- Industri

**VODSKOV** -en by i harmoni

# Skov og bebyggelse i Hammer Bakker

## Skoven forsvinder

Indtil 1600-tallet var Hammer Bakker stort set dækket med skov, men skovene gik efterhånden i forfald, og det var der flere årsager til. Man huggede løs for at få brændsel og tømmer til husbyggeri. I 1600-tallets krige tog fremmede krigsfolk deres part til forsvarsanlæg og brændsel. Ikke mindst svenskerne får skyld for en særlig voldsom træfældning, medens de huserede heroppe. Endelig forårsagede et par voldsomme storme i 1649 og 1650 et "gruelig træfald" i bakkerne, som det hedder i en indberetning fra den tid. Iøvrigt sørgede bøndernes husdyr for, at ikke alt for mange grønne spirer voksede op og blev til træer. Husdyrene fandt jo en del af deres føde rundt om i skovene. Til sidst var bakkerne næsten nøgne. De blev dækket med lyng, og dette udseende beholdt de til lidt ind i vort århundrede. Man kunne således stå på enhver bakketop og se viden om.

Man kan få en lille fornemmelse af dette bakkernes udseende ved at se på målebordsbladet fra 1885, der netop viser signaturen for lyng overalt i bakkerne. Eller næsten overalt.

Der lå enkelte større gårde i Hammer Bakker. Man kan i gamle dokumenter følge dem helt tilbage til 1500-tallet: Østbjerggård, Brødlandsgården, Attrup og enkelte andre. Man kan læse om disse ejendomme i Hedins bog om Hammer Bakker.



Karl Nielsen-tegning fra Hammer Bakker  
(Bent Jonasons hus i Myren)

### Nye folk i Hammer Bakker

Omkring begyndelsen af 1800-tallet var folketallet her i Danmark ved at stige. Der blev flere munde at mætte. Ret så mange mennesker flyttede derfor til byerne for at søge arbejde ved de fabrikker, der var ved at skyde frem. Der var andre, der rejste over Atlanten for at søge lykken i Amerika. Endelig var der jo dem, der tog fat på at opdyrke de øde egne af Danmark, ikke mindst ude på den jyske hede. Dalgas og Hedeselskabet. I begyndelsen af 1800-tallet så man også nogle hårdføre karle tage fat på at opdyrke små hedestykker rundt om i Hammer Bakker. Det førte til, at der omkring 1850 lå ca. 40 ganske små husmandsbrug i bakkerne. Det var små steder, der næppe kunne forsørge en familie. Ofte gik manden derfor på dagleje på egnens større gårde. Også kvinderne søgte at finde arbejde uden for hjemmet.

Rundt om på disse små husmandssteder begyndte man ret hurtigt at mærke det, man har kaldt "flugten fra land til by". Det var de unge, der rejste hjemmefra - væk fra de små muligheder, der var i Hammer Bakker. Tilbage sad de gamle.

Vi kender en del til disse gamle Hammer Bakker-boere. Alene i denne 1992-årbog er således fortalt om "Silkeskrædderen i Hammer Bakker", og der er aftrykt en vise om "Den bitte Tysker og hans kone Lovise". Men ellers er det jo Hedins bog om Hammer Bakker, man må ty til, hvis man vil stifte bekendtskab med den gamle i bakkerne: Vild-Stine, Store Jens Peter, Eneboeren, Grønlænderen, Mørk-Kjesten, Gjølbo-Karen, Pælsmanden og hvad de ellers hed eller blev kaldt (siderne 220-242 og 262-277 i Hedins bog).

I den forbindelse skal også nævnes Thøger Larsens digt "Hedevejene", der rammer ligesom i plet med sin stilfærdige skildring af livet langs de gamle veje i bakkerne:

I Hammer Bakker sig vejene snor  
med forfaldne spor,  
og langs dem lyngen og gyvelen gror.

Der kørte i fortid så mangen mand  
med et trælsomt spand  
igennem det vilde, bølgede land.

Kørte mod fattigt og hengemt bo  
for hest og for ko  
sit karrige læs til lade og lo.

og han fortæller videre om de "små synkende huse i dybe læ", der lå og "krykked ved vejene der". Og han slutter med de unge, der rejste væk fra bakkerne:

Og når de som voksne var nåede frem  
fra bakkernes gem,  
de længtes med tårer ad vejene hjem.

Det sidste vers holder sig til virkeligheden. Man har mange bekræftelser på, at de gamle hjem eller bakkerne i det hele taget aldrig blev glemt af dem, der her var født og opvokset.

Her skal naturligvis også nævnes Niels Anesen og hans bøger. Forfatteren Niels Anesen er født og opvokset i den nordlige ende af Hammer Bakker, som han derfor har et godt kendskab til. Livet i denne hans hjemegn mærkes i flere af hans bøger, og han har nogle steder direkte skildret sin barndom. I Horsens-Hammer Årbog 1988 er således optrykt en kronik, hvori Niels Anesen fortæller om sine barndomsår. Niels Anesen skildrer altid disse år i smukke vendinger, men det er måske årenes afstand, der her gør sig gældende. Så skøn var fattigdommen i Hammer Bakker nok heller ikke.

#### Der plantes skov

I løbet af de sidste årtier i 1800-tallet skete der store ting i bakkerne: der blev plantet skov, og lidt efter lidt ændrede bakkerne karakter. De lyngklædte bakker blev igen dækket med skov.

Der var to mænd, der satte dette i gang. I den nordlige del af bakkerne var det godsejer Harald Branth fra Sdr. Elkjær, der startede et stort plantningsarbejde. Godsejer Branth var en kendt landmand. En dygtig landmand. Ikke mindst var Sdr. Elkjær landskendt for sin fine kvægbesætning. Og Sdr. Elkjær var et søgt sted for unge landmænd, der ville dygtiggøre sig. Her blev der sørget godt for de unge og deres uddannelse. 2-3 aftener om ugen holdt Branth landbrugsskole for sine elever. På en mindsten over Harald Branth står der derfor, at den er rejst af taknemmelige elever. I 1883 begyndte han så på sit plantningsarbejde. Han ejede jord i Hammer Bakker, men købte mere op. Der kom igen skov i de nordlige bakker. (NB i Horsens-Hammer Årbog 1987 har Erik Lottrup skrevet om godsejer Branth).

I 1893 begyndte beplantningen af den sydlige del af Hammer Bakker. Her var det sagfører Olesen, der blev den store igangsætter. Sagføreren er født i Vrendsted oppe ved Vestkysten. Han fortæller i forordet til Hedins bog om Hammer Bakker, at "i mit fødesogn var der ikke et eneste stort træ". Måske fik han derfor sin vældige lyst til at plante træer. Sagføreren var en stærk personlighed, både på godt og ondt. Han opkøbte en række ejendomme i bakkerne og lod jorden beplante.

De fleste af de gamle huse blev revet ned, og skoven bredte sig ud over de gamle fattige bosteder. Forvildede frugttræer- og buske kan enkelte steder endnu fortælle om, at her havde en lille familie engang deres tilholdssted. Bag i Hedins bog: Hammer Bakker er indklæbet et kort, hvorpå Hedin har indtegnet, hvor de gamle steder engang var at finde.

Godsejer Branth og sagfører Olesen begyndte, og andre har fortsat deres arbejde. Det med at plante og drive skov er jo en løbende proces.

#### Og hvad der videre skete

Hvad der videre skete i bakkerne, ja, herom kan man bl.a. læse i Horsens-Hammer Årbøger. Læseforslag:

Årbog 1977. Billedhugger William Jessen fortæller om kunstnerkolonien i Hammer Bakker. Marianne og Jens Vige, Schlichtkrull, Hansen-Jacobsen m.fl.

Årbog 1984. Overlæge Gunnar Wad fortæller i en lang artikel om åndssvageforsorgen i Hammer Bakker. Den første afdeling startede i 1916.

Årbog 1985. Overgartner Hans-Jørgen Ottosen skriver "En gevinst og herlighed". Og det drejer sig om åndssvageforsorgens store skovområde, der i sin tid blev skænket af sagfører Olesen.

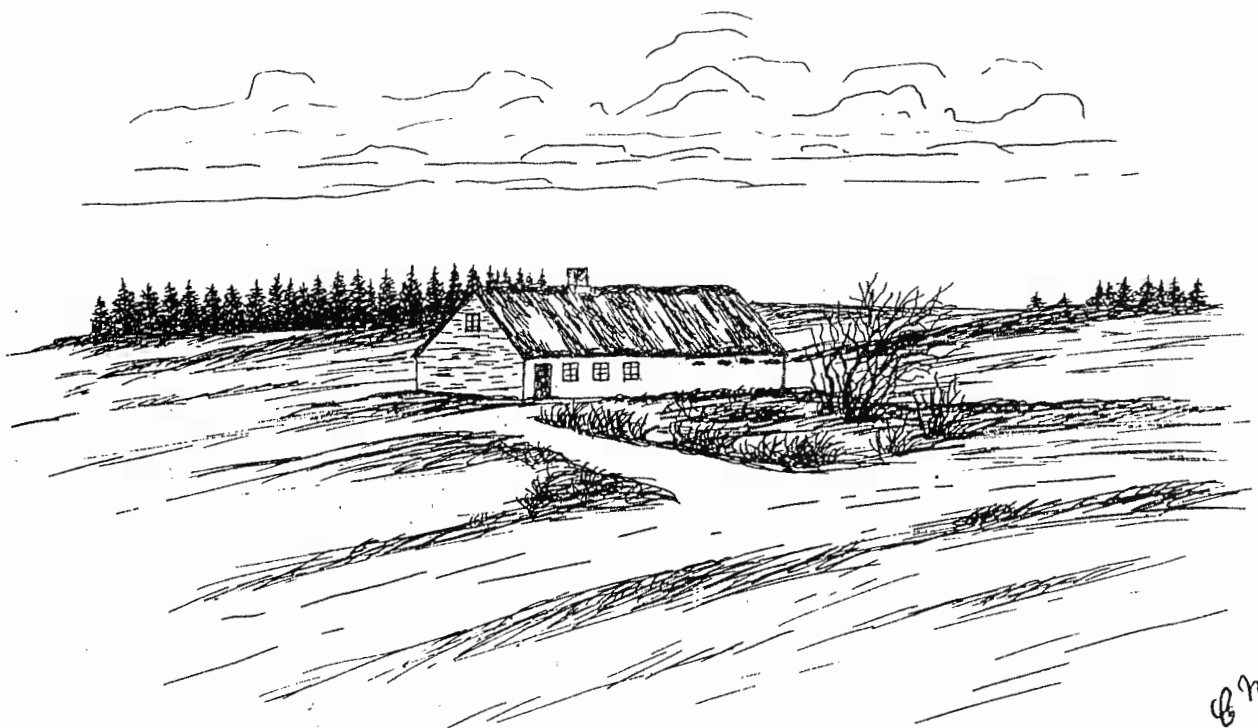
Årbog 1988. Her er en samtale aftrykt, som Aalborg Stiftstidende engang i 50'erne havde med sagførerens gamle gartner Peter Holm, der døde i 1954 som 82-årig.

Årbog 1989. Maleren Renal Bache fortæller videre om kunstnerkolonien som allerede William Jessen havde skildret i 1977-årbogen.

Årbog 1989. Diakon Svarre fortæller om, hvordan Vodskov kirke blev bygget. Sagføreren betalte byggeriet og var derfor bygherre, hvad arkitekt og andre mærkede.

Årbog 1991. Anker Engqvist fortæller om Karl Nielsen, også kaldet Gartner-Karl, der bl.a. har tegnet en række af de Hammer Bakker-tegninger, vi har bragt i vore årbøger.

Johs. Høgsted Jensen



Karl Nielsen-tegning fra Hammer Bakker  
(Niels Anesens fødehjem)

# Indre Mission i Horsens-Hammer

I Horsens-Hammer Årbog 1990 skrev Immanuel Petersen om Indre Mission i Horsens (Langholt). I årbogen for 1991 skrev Thomas Hovaldt om Indre Mission i Grindsted. Her i 1992 afslutter vi gennemgangen af Indre Missions historie i Horsens-Hammer med en beretning om Indre Mission i Vodskov. Den er også skrevet af Thomas Hovaldt, der i en årrække har været formand for IM's samfund i Vodskov.

Alle tre beretninger har forbindelse med "Projekt Indre Missions Historie", der er et arbejde med at indsamle beretninger og materialer til belysning af Indre Missions historie. Thomas Hovaldts beretning om Indre Mission i Vodskov er en omfattende besvarelse af en række spørgsmål, der blev udsendt i forbindelse med projektet.

Nedenstående følger et uddrag af Thomas Hovaldt beretning.

Hst.

## Indre Missions Samfund i Vodskov.

Fra før århundredskiftet bestod Vodskov kun af en lille gruppe huse (gl. Vodskov) og så nogle få gårde og mindre landbrug, så på den tid var det naturligt, at de få familier, der følte sig hjemme i Indre Missions regi, søgte sammen med de allerede etablerede samfund i Grindsted og Horsens, kendte med hinanden, som de jo var, fra bl.a. fælles kirkegang og samfundsfællesskab iøvrigt. Efterhånden udviklede byen sig og blev stationsby i 1899. Institutionen for evnesvage blev oprettet i 1916-17, og det gjorde, at der blev brug for mange mennesker i både plejen og administrationen, så der var mange, som flyttede hertil.

I 1909 blev Vodskov smukke Kirke bygget, og dermed var der skabt en virkelig dejlig ramme om det kirkelige arbejde, samtidig med at vi altid har været velsignet med dygtige og velansete præster, her på stedet. Sognet har i skrivende stund, omkring 6000 indbyggere, så vi har nu to præster tilknyttet kirke og sogn. I årene 1910-20 etableredes det første IM-arbejde. Man begyndte at samles onsdag aften til samtalemøder, og om vinteren i den lyse uge, ved fuldmåne, (der var jo ingen gadebelysning), samledes man til missionsuge, som blev afviklet på Afholdshotellet. Det var en møderække, som samlede en del folk. Den blev tilrettelagt i samarbejde med pastor P.C.Jensen (kaldet gl.pastor Jensen), som senere blev medlem af Indre Missions hovedbestyrelse.

I 1921 flyttede sekretær Poul Simmelsgaard (DMS) hertil, og som der står i protokollen: Påtog sig ledelsen af arbejdet for Guds riges sag i Vodskov, i samarbejde med pastor P.C.Jensen. Men allerede i foråret 1922 flyttede missionær Aksel Jonstrup hertil fra V.Hassing, og han blev den naturlige leder af Indre Missions samfund. Han foreslog ret hurtigt, at der blev oprettet en fond med det formål for øje at få bygget et missionshus. I 1925 købtes grunden for 2250,00 kr., men først 8 år senere (i 1933) blev der nedsat et byggeudvalg, (eller bestyrelse - i så fald den første). Missionær Jonstrup blev valgt som formand for udvalget, og blev dermed den første officielle formand i Indre Mission i Vodskov, og det var han til sin død den 11. juni 1949.

Efter Missionær Jonstrup har følgende beklædt posten som formand:

Lærer Marius Jeppesen	1949 - 1963
Forstander K.P.Hyttel-Sørensen	1963 - 1967
Manufakturhdl. Niels Corneliussen	1967 - 1972



Sygeplejerske Anne-Lise Larsen	1972 - 1976
Manufakturhdl. Niels Corneliussen	1976 - 1980
Gårdejer Thomas Hovaldt	1980 - 1986
Systemplanlægger Sv.Aage Østergaard	1986 - 1987
Gårdejer Thomas Hovaldt	1987 - 1991
Arkitekt Knud Elmo Nielsen	1991 -

Af andre kendte personer omkring Indre Mission i Vodskov skal nævnes Carl Jensen, Cecilie og Lars Andersen, (Grejsen) Lerbæk, Rærup, Marie og Chr. Hansen, "Lille Mariendal", Rærup, de to søskende Else og Krestian Vesterbæk Jensen, Anna og Simon Nielsen, maskinmester H.P.Hansen, forstander Alfred Sørensen, "Fredhjem", maler Edvart Christensen og hans kone Marie, Martine og Niels Karmisholt.

#### Missionshuset i Vodskov.

Missionshuset i Vodskov var færdigbygget allerede i 1933. Udvendigt fremtræder bygningen i dag uændret, men indvendig er der foretaget ændringer, i 1961 blev der installeret fjernvarme, anbefalet af tilsynsførende for IM, missionær Eriksen, Langå, ligesom den lille sal blev restaureret til ungdomslokale, og i 1967 blev toiletforholdene forbedret.

Da huset byggedes i 1933, blev der lavet en lejlighed over køkkenet og den lille sal, som så kunne beboes af en pedel. De første var maler E.Christensen og hans kone Marie, som boede der til 1957, og så overtog Jens Johansen lejligheden, og derefter Laura og Anders Christiansen, men i 1976 magtede de det ikke længere, og flyttede så på "Liselund". Det lod sig ikke gøre at finde en afløser for dem, hvorpå vi indrettede lokalerne til ungdomsarbejdet, først får "Kvisten", et arbejde for børn i 12-14 års alderen, husly, men også KFUM & K får tilladelse til at benytte lokalerne ovenpå, og vi får indsat termoruder, alt sammen i 1977. På et tidspunkt får M & K pladsnød ovenpå, og vi giver den lille sal en ansigtsløftning, samtidig med at M & K anskaffer nye tidssvarende møbler i kanvas og rør.

#### Søndagsskoler i Vodskov.

Det er startet som "børnegudstjenestearbejde", og ifølge protokoller og ved samtale med nu afdøde Asger Nielsen, "Urmoste", som var en af de første søndagsskoledrenge, så er arbejdet begyndt omkring 1916-18. I 1919 blev det første medarbejderudvalg nedsat, og det bestod af: Cecilia Andersen (Grejsen) hun blev ofte kun kaldt Cille, og boede på gården "Lerbæk", hvor de første møder blev afholdt. Endvidere var plejemor frk. Sørensen, oppe fra "Anstalten", samt gårdejer Chr. Hansen, "Lille Mariendal" med i udvalget.

Oprindelig var der kun een søndagsskole, som i starten samledes rundt om i hjemmene. Som allerede nævnt, først i "Lerbæk" - så "Lille Mariendal", derefter hos missionær Jonstrup og muligvis også hos kolportør H.K.Jørgensen. Da Missionshuset blev bygget, var det naturligt, at man samledes der. I dag er der to børneklubber, som for begges vedkommende er for børn mellem tre og ti år, den ene hedder "Tingbakken" og henvender sig til børn i en nyere bydel i den vestlige del af byen, den anden "Spiren" er hjemmehørende i Ravndalen (den østlige del), og så er der juniorklubben, som har hjemme i Missionshuset. "Tingbakken" og "Spiren" holder til i private hjem.

### Ungdomsarbejdet.

Pige- og karlemøderne er påbegyndt omkring 1924-26. Først den 8. april 1941 stiftedes KFUM og senere, den 13. marts 1944, fulgte så KFUK efter. Bibeltimerne blev holdt hver for sig, men de lidt større arrangementer, var man fælles om. Ifølge protokollerne blev M & K i Vodskov først registreret og optaget på landskontoret for M & K i Danmark i 1966, altså mere end tyve år efter stiftelserne. Man havde, stadigvæk ifølge protokollerne, gjort et forsøg på optagelse i 1953, men nok på grund af en procedurefejl, fra den lokale bestyrelses side, var dette ikke sket. Det blev man lokalt klar over efter et års tid, og så fortsatte man i den gamle gænge, men med fælles bestyrelsesmøder.

I årenes løb har der været forskellige tiltag for at samle ungdommen, f.eks. konfirmandfesterne, man påbegyndte husflidsarbejde (sløjd). I 1945 blev der stillet en skolestue til rådighed og under ledelse af plejer Bendsen, arbejdede man med halm, ben og hornarbejde. Dette afstedkom, at der i 1949 blev bygget husflidsskole på Langbrokrovej, på en grund skænket af kolportør Jørgensen. Byggeudvalget bestod af følgende: Snedker Jacob Kristensen, snedker Jens Chr. Jensen, plejer Ove Rømming og karetmager Jakob Jensen. Senere kom diakon Jens Peter Jensen og hans kone Judith med i arbejdet. Håndgerning hørte også med. Husflidsskolen stoppede sit virke omkring 1966, og huset blev af M & K udlejet til de grønne spejdere, som stadigvæk har til huse der. UA eller ungdomsklubben for de 12-14 årige samlede mange unge i årene efter 1960, under ledelse af Marie Sanden m.fl. I 1946 forsøgte man også med lidt idræt (håndbold) een gang om ugen, under ledelse af Ove Rømming, senere i 1955-56 tog man også volleyball på programmet. Der blev først spillet på "Fredhjem"'s græsplæne, derefter i skolen. For pigerne var det i starten 1924/25 fru malermester Marie Christensen, og for karlene var det malermester Edvart Christensen, H.K.Jørgensen (senere kolportør) og lærer Marius Jeppesen kommer efter sin tilflytning også med. Disse her har, så vidt som det har kunnet oplyses, stort set kørt løbet fra 1924/25 og indtil stiftelserne i 1941 for KFUM's vedkommende og 1944 for KFUK's.

Undertegnede har udført denne beskrivelse ved at gennemlæse og studere protokoller fra: Husflidsskole, KFUM & K, Indre Mission, samt Dansk præste- og sognehistorie af Nedergaard, og så har der været ført mange samtaler med både ældre og gamle mennesker, som har haft forhåndskendskab til de beskrevne forhold, og en hjælp har det også været, at være barnefødt på stedet. Men selv om jeg ikke er særlig historisk anlagt, har det været spændende at arbejde med denne beskrivelse, og det er mit håb, at den må være med til at belyse og fastholde nogle historiske fakta om Indre Mission her i Vodskov.

Vodskov, april 1991 - Thomas Hovaldt, Jens Lunds Vej 7, 9310 Vodskov, tlf. 98293637

#### Efterskrift:

På falderebet, i to perioder, har Indre Mission haft missionærer placeret i Vodskov, i 1965 ankommer missionær Emil Johannesen, som i 1975 afløses af missionær Laurits Jensen, der fraflytter i 1978.

# Den bitte Tysker i Hammer Bakker

Nedenstående vise er skrevet af Sigurd Ersted, der i årene 1894-1934 var lærer ved Vodskov skole. Han havde en poetisk åre. Hans digte og små prosastykker blev i 1949 samlet i bogen "Ringene" og udgivet på William Jessens Forlag. Heri finder man bl.a. den kendte Vodskov-sang: Fremling, stands! Se naturen dig maler.

Sigurd Ersted arbejdede også med pensel og billedskærerjern. På Horsens-Hammer Hjemstavnsmuseum har vi således et af hans billedskærerarbejder: et billede af sagfører Olesen. Og i entreen til den gamle førstelærerbolig ved Vodskov skole kan man stadig se nogle af hans vægmalerier.

De følgende vers er hentet fra "Ringene". De er skrevet i april 1926 og omhandler et par af de gamle i Hammer Bakker: Den bitte tysker og hans kone Lovise.

Hst.

I Hammer Bakker staar en ussel Rønne  
af Armod bygt ved gammel Kongevej,  
hvor sandet Spor i Bugter lader skønne  
en fordums Verden stærk og sejt.

Her bo'de Richard med sin Viv Lovise,  
de kom fra "Lippe" og til Danmarks Land;  
det er om dem jeg skriver denne Vise  
til Minde om den lille Tyskermand.

Ja, ofte stod jeg som til Andagt bøjet  
ærbødig for hans Arbejds Abildgaard,  
mens Bier summed - Richard stod fornøjet  
ved Motter Lise - klædt i Sæk og Vaar.

Saa store Æbler har jeg aldrig skuet,  
som de jeg fik af Hedens brune Søn  
saa røde Farver har vel aldrig luet,  
fra Æblekinder og den spinkle Røn.

Blandt "Morgenfruer" glad han hejser Flaget  
saa stolt paa Danskes Æresdag,  
for Richard føler: Dansk er Hjertelaget -  
og Dansk, det er hans egen Sag.

Men det var smaat, og "Smalhals" førte Styret  
bandt Richard Kurve, Lise blev Agent.  
Hun trodsed Sne og Storm - ja frem sig myred'  
paa Langfart ud med Kurve sendt.

Og stod hun ind i Bryggers - ind i Stuen,  
det bitte Nor hun straks fik Øje paa - ,  
hun sang gebrokket Vise her for Fruen  
om "Hertz und Smertz" og gav dem gode Raad.

Hun bandt en "Strauss" af Havens mange Blomster, -  
en spraglet Kvast til Hammer-Fruens Bord,  
saa fyldte Lise sine store Lommer  
til Fest i Hjemmet for den tapre Mor.

Der var en Vrimmel efterhaands i Huset  
 med Børnenisser - godt den halve Snes -  
 de kravle rundt til Fadet og om Kruset,  
 og alle var med Lise godt tilfreds.

Selv Richard orked' laadden Stud at holde,  
 en liden Ko og tvende magre Ged'.  
 Han tinged Halm ved Juletid i Dynge  
 og raable "Hoch", naar Studen trak afsted.

Om Vaaren travled' han i Folkes Haver -  
 som "Gartner Billig" var han altid god,  
 og skønne Roser og Papaver,  
 "Vergiesmirmicht" han efterlod.

Ja, Stud og Ko og Richard, de har døjet,  
 naar de for Ploven gik i enig Takt,  
 "og faar man harvet det, som han har pløjet"  
 forstaar man bedre Richards stærke Magt.

Saa taler Mindet! Traurig - glemt er Hytten  
 og Lyngen dækker atter Richards Virkefelt,  
 men han mig lærte: Vil Du vinde Nytten  
 af Danmarks Jord, Du vorde maa en Helt.

Gaa da i Kamp mod Ahl og karrig Hede  
 som Richard, flittig, tænkksom og adræt  
 og med din spade værne Danmarks Rede  
 og som en Slider kæmpe for din Ret.

Paa Kirkegaarden i den stille Have,  
 der hviler begge under Blomsterflor,  
 en Marmorsten fortæller: tvende Grave  
 de vandt i Kampen med den danske Jord.

Sigurd Ersted

# Jens A. Jensen, Langholt

I 1984 havde Gunnar Hansen fra Langholt Posten et interview med Jens A. Jensen, som jo har været en kendt mand i Langholt i mange år. Og ikke blot i Langholt, men i hele den gamle Horsens-Hammer kommune. Han har været det i kraft af sine mange tillidshverv og den måde, han har røgtet dem på.

Interview'et falder i en serie "Langholt Interview", som i midten af firserne blev offentliggjort i Langholt Posten.

Vores interview denne gang falder måske lidt uden for vores sædvanlige emne om usædvanlige job eller hobbies, og dog, for denne gang drejer det sig om en mand, der igennem mange år har haft fagligt og politisk arbejde til at fylde stort set hele sin fritid ud med.

Men anledningen er også, at vores "offer" Jens A. Jensen dels er blevet 65 år, dels er holdt op som formand i vores lokale S.I.D. afdeling efter 28 år på posten.

Ikke, fordi han føler sig for gammel, men muligheden for et generationsskifte var netop til stede nu, så næstformanden, der samtidig er tillids-

mand på forsorgscen-tret, er rykket op på formandsstolen. Samtidig er der en strukturændring på vej inden for S.I.D. på landsbasis, der medfører indførelsen af EDB-behandling direkte til hovedkontoret fra terminal i fagforeningshuset her.

Vi kunne måske have frygtet, at afdelingen her, med sine 130 medlemmer ville være for lille til at fortsætte som selvstændig afdeling, men det lader heldigvis ikke til at være tilfældet.

På spørgsmålet om, hvordan det var at være formand for 28 år siden, svarer Jens A. med et smil, at det var ganske anderledes,

men det skyldes måske også, at manden da var yngre.

Men tiden var jo en helt anden dengang, og interessen for fagligt arbejde og ens fagforening var generelt meget større dengang end nu, hvor medlemmerne sikkert synes, at det går jo meget godt. Der kommer i hvert fald ingen til generalforsamling nu, mens generalforsamlingerne i tidligere tid som oftest samlede op mod halvdele af medlemmerne, der så med stor iver diskuterede mål og midler.

Det var ligesom der var mere at slås for dengang, de resultater, der jo så viste sig i de glade tressere. Også sager om feriepenge, der var noget helt nyt dengang, gav ofte anledning til sager, da mange arbejdsgivere ikke rigtigt kunne forstå, at det var noget man skulle betale til.

Dengang havde fagforeningen også formidlingen af arbejdskraft at varetage. Arbejdsgiverne ringede enten til kontorbestyreren eller formanden. På den måde fik man arbejder, arbejdsgiver og job til at passe sammen, mens arbejdsformidlingen efter Jens A.'s mening mest har skaffet arbejde til sig selv - hvor medarbejderne stort set har nok at gøre med at læse de cirkulærer og bekendtgørelser, der kommer i en stadig strøm.

Synes du, når du ser tilbage, at det nu har været umagen værd al



den tid, du har ofret på andre - følte du, at det simpelthen var din pligt at fortsætte som fagforeningsformand og politiker år efter år - en tid, som du måske kunne have nydt i din egen have, men da vidste du måske ikke, det var så stor en nydelse?

For at tage det sidste først. Jeg har altid gerne villet være landmand, men da jeg var ung, var der ikke midler til det. Der skulle jo sættes bo, og der kom børn - men jeg har altid ønsket at se tingene gro. Det håber jeg så, jeg har været med til at få dem til på anden vis.

Jeg var vel kun 15 år, da jeg startede i bestyrelsen for D.S.U. Det var måske nok begrænset hvad forstand, jeg havde på det på det tidspunkt, men interessen og iveren var der i alt fald. Allerede i 1954 opstillede jeg første gang til Horsens-Hammer sogneråd, men blev selvfølgelig da ikke valgt.

Ved det følgende valg kom jeg ind. Da var jeg i mellemtiden blevet formand for S.I.D. og det i forening med et generationsskifte inden for Socialdemokratiet, hvor vi jo har den gode regel, at vi ikke vælger nogen, der er fyldt 70 år, var nok årsagen.

Jeg havde fornøjelsen af at være med i sognerådet indtil kommunesammenlægningen i 1970.

I den forbindelse mener Jens A., at det var en yderst dårlig ide. Horsens-Hammer kommune var på sammenlægnings-tidspunktet yderst velfungerende kommune med et godt udbygget skolevæsen, gode veje,

en pæn reserve af byggegrunde, og en fornuftig skatteprocent. Vi kunne også ved sammenlægningen aflevere 1100 kr. fra hver af vore indbyggere til den fælles kasse, mens nogle af de andre kommuner kun medbragte deres gæld.

På spørgsmålet om kommunalreformen har styrket det kommunale selvstyre, hvilket var et af hovedargumenterne for dens indførelse, svarer Jens A., at det efter hans mening er blevet til en narresut. Indenrigsministeren kan ved hjælp af cirkulærer, bekendtgørelser og dekretter, at sådan skal det være, og det har man så bare at rette sig efter.

Jens A. var også formand for H.H.I. og var med til at bygge klubhuset, så det var helt naturligt, at han var en af initiativtagerne til Horsens-Hammer hallen, og han har været formand hele tiden. Vi spørger i den forbindelse:

Har det aldrig strejft dine tanker, at du med din indflydelse på projektet kunne have fået hallen lagt i Langholt?

Nej, muligheden var ikke til stede - ikke da på byrådsplan. Den oprindelige plan var som bekendt, at hallen skulle ligge ved "Bajerhuset", men det modsatte vejdirektoratet sig, selv om der to år senere skete en vejforlægning.

Nu skete der samtidig det, at der ved Vodskov skole blev lavet overbygning, så på et eller andet tidspunkt skulle alle kommunens børn jo igennem Vodskov skole, og på den måde ville man få en fornuftig udnyttelse

af hallen i dagtimerne. Der var godt nok mange Vodskov folk, der sagde: Læg I den bare i Langholt!

- og dette får os så ganske naturligt til at spørge: Tror du, vi nogensinde får en hal i Langholt?.

Ja - det tror jeg bestemt, men det bliver nok ikke de første 6-7 år.

Byrådet har jo vedtaget en prioriteringsperiode for de kommende halbyggerier, og den er Langholt ikke med i. Man har nok i nogen grad selv forpasset tiden. Havde foreningerne bare været 100% enige, havde man nok været længere fremme. Det var det samme, inden Horsens-Hammer hallen blev bygget - at man skændtes og diskuterede, og tiden gik. Det blev dyrere og dyrere, og det hele blev sikkert forsinket i en 4-5 år.

Men jeg regner da med, at den udvikling, der er i Vodskov inden for byggeriet, vil betyde, at hallen i Langholt rykker nærmere, så Vodskov kan have hele Horsens-Hammer hallen for sig selv.

Det er i årenes løb blevet til mange tillidsposter: formand for vælgerforeningen, i ligningskommission, landvæsenkommission, skolekommission, menighedsråd, sparekassen, brugsforeningen, og der er sikkert nok nogle, vi ikke har fået nævnt. Alligevel har han i 32 år også haft tid til at arbejde i murerfirmaet Hans Nielsen & Søn i Hjallerup.

Jens A. er nu så småt ved at trappe ned med

hensyn til sine til-  
lidshverv og er blevet  
passioneret havedyrker.

Og hans grøntsager bli-  
ver passet lige så om-  
hyggeligt som hans po-  
litiske og faglige gø-  
remål.

Gunnar Hansen

Horsens-Hammer årbog 1992 ISSN 0106-5998. 16. årgang  
Årbogen udgives af Horsens-Hammer Hjemstavnsforening  
Formand: Knud Larsen  
Renskrivning af årbog: Doris Nilsson  
Redaktion: Johs. Høgsted Jensen  
Tryk: Høgsted print

Årbogen fås ved henvendelse til:  
Johs. Høgsted Jensen, Møgelbjergvej 58, 9310 Vodskov

